ਮਨੋਜ ਕੁਮਾਰ ਤਿਵਾਰੀ
ਬਨਾਮ
ਮਨੀਸ਼ ਸਿਸੋਦੀਆ & ਹੋਰ
(ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1791 ਦਾ 2022)
ਅਕਤੂਬਰ 17, 2022
[ਐਸ. ਅਬਦੁਲ ਨਜੀਰ ਅਤੇ ਵੀ. ਰਾਮਸੁਬ੍ਰਮਣੀਅਨ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਦਾ ਕੋਡ, 1973 :

ਧਾਰਾਵਾਂ 199(2), 199(4) & 199(6) – ਮਾਣਹਾਨੀ ਲਈ ਅਭਿਯੋਗ – ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਉਪ-ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਛੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਧਾਰਾ 200 ਕ੍ਰਿਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਦਾਇਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 499 ਅਤੇ 500 ਰ/ਵ ਧਾਰਾਵਾਂ 34 ਅਤੇ 35 ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ – ਦੋਸ਼ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕਰਕੇ ਝੂਠੇ ਅਤੇ ਮਾਣਹਾਨੀਕਾਰਕ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕਲਾਸਰੂਮ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਠੇਕੇ ਦੇਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ 2000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ; ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2 ਤੋਂ 4 ਨੇ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੌਰਾਨ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਨਾਲ ਮੰਚ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ; ਅਤੇ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 5 ਅਤੇ 6 ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਖਿਲਾਫ ਮਾਣਹਾਨੀਕਾਰਕ ਸਮਗਰੀ ਟਵੀਟ ਕੀਤੀ – ਐਸੀਐਮਐਮ ਵੱਲੋਂ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਮਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਧਾਰਾ 500/34 ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ 1 ਤੋਂ 4 ਖਿਲਾਫ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 500 ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ 5 ਅਤੇ 6 ਖਿਲਾਫ ਅਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਆਧਾਰ ਮੌਜੂਦ ਹਨ – ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 5 ਵੱਲੋਂ ਧਾਰਾ 482 ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ – ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਖਾਰਜ – ਅਪੀਲ 'ਤੇ, ਫੈਸਲਾ: ਦੋਵੇਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਦਲੀਲ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਧਾਰਾ 199(2) ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵੱਲੋਂ ਧਾਰਾ 200 ਕ੍ਰਿਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਨਿਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 199 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸਕ੍ਰਿਬਡ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ – ਧਾਰਾ 199 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਉੱਲੇਖਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਧਾਰਾ 199 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਜਾਂ (6) ਵਿੱਚ ਨਿਰਦਿਸ਼ਟ ਰਸਤੇ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ – ਉਪ-ਧਾਰਾ (6) ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ – ਖਾਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਵਜੋਂ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਖੋਹਿਆ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਿਕ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਿਰਵਾਹ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸੀ – ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਧਾਰਾ 199(6) ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਪਣੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਕਸ਼ਤੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਅੱਗੇ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਵੱਲੋਂ ਅਭਿਯੋਗਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਐਸ.250 ਉੱਤੇ ਮੁੜ ਕੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰੋ, ਇਸ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਮੰਗਣ ਲਈ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਾਜਬ ਕਾਰਨ ਦੇ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ - ਐਸ.237 ਨੂੰ ਐਸ.ਐਸ. 199(2) ਅਤੇ 199(4) ਦੇ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ ਘੁੰਮਦੇ ਤਰਕ ਨੂੰ ਸਹਾਰਾ ਦੇਣ ਲਈ ਇੱਕ ਬੈਸਾਖੀ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ - ਜਿਹੜੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 5 ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਟਵੀਟਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਐਸ. 499 ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਮਾਣਹਾਨੀਕਾਰਕ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ - ਮਾਣਹਾਨੀਕਾਰਕ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਧੁੰਦਲਾ ਅਤੇ ਆਮ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ - ਐਸ. 499 ਦਾ ਮੌਲਿਕ ਤੱਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਲਜ਼ਾਮ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸੋਭਾ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਰੱਖਦਾ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਖਿਲਾਫ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ - ਉਸ ਦੇ ਟਵੀਟਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਣਹਾਨੀਕਾਰਕ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਇਸ ਲਈ, ਏਸੀਐਮਐਮ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੱਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਜਿਹੜਾ ਕਿ A5 ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਐਸ.ਐਸ. 237 ਅਤੇ 250 - ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 - ਐਸ.ਐਸ. 499, 500 ਅਤੇ 35.

ਐਸ.ਐਸ. 199(2), 199(4) ਅਤੇ 199(6) - ਵਿਧਾਨਕ ਇਤਿਹਾਸ - ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ.

ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਉਂਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ

ਫੈਸਲਾ: 1.1. ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 199 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (6) ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ

ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਉਸ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ, ਉਪ-ਧਾਰਾ (6) ਦੀ ਸਾਫ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 199 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (6) ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ "ਇਸ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰੇਗਾ ਜਿਸ ਖਿਲਾਫ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ"। ਉਪ-ਧਾਰਾ (6) ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ਰਤਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਕਸਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 199 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਨਾਨ ਓਬਸਟੈਂਟੇ ਕਲੌਜ਼ ਵੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਬਚਾਉ ਲਈ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਕਤ ਕਲੌਜ਼ ਵੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (6) ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦਾਂ "ਇਸ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ" ਦੁਆਰਾ ਢੱਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਪ-ਧਾਰਾ (6) ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸ਼ਬਦ "ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ" ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਨਾਨ ਓਬਸਟੈਂਟੇ ਕਲੌਜ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰੇਗਾ। [ਪੈਰਾ 45, 46]

1.2 ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਅਭਿਯੋਗ ਲਾਉਣ ਸਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਲੰਬੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਹਾਣੀ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ 1955 ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਖਾਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ 1964 ਵਿੱਚ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਸੁਧਾਰੀ ਗਈ ਅਤੇ 1973 ਵਿੱਚ ਮੁਕੰਮਲ ਤੌਰ ਤੇ ਓਵਰਹਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਹ ਉਸ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਹਮੇਸ਼ਾ ਰੱਖਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਿਰਵਾਹ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ। ਧਾਰਾ 199 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (6) ਜੋ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ 41ਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 198B ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (13) ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਨੂੰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਕੇ ਮੁਰਦਾ ਅੱਖਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 199 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੁਆਰਾ ਢੱਕੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਦੇ ਧਾਰਾ 199 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਦੁਆਰਾ ਤਜਵੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਹੀ ਪਾਲਣ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਦੋਵੇਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਆਮ ਆਧਾਰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 199 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਉਲਲੇਖਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਯਾ ਤਾਂ ਧਾਰਾ 199 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਰਸਤੇ ਨੂੰ ਚੁਣ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 199 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (6) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਰਸਤੇ ਨੂੰ ਚੁਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 51]

1.3 ਧਾਰਾ 237 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਅਧੀਨ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਹਦਾਇਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਸੇਵਕ (ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ, ਉਪ-ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ) ਨੂੰ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕਹੇ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਜਿਥੇ ਅਦਾਲਤ ਨਾ ਸਿਰਫ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਜਾਂ ਬਰੀ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਧਾਰਾ 237(3) ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਖੋਜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੋ ਕੁਝ ਪੁਰਾਣੀ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 198B ਦੀਆਂ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (6) ਤੋਂ (11) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ, ਉਹ ਧਾਰਾ 237 ਵਿੱਚ ਨਵੇਂ ਸ਼ਕਲ ਵਿੱਚ ਆਈ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵੱਲੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵਾਜਬ ਕਾਰਨ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਾਲਵ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਧਾਰਾ 199 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (6) ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਧਾਰਾ 199(6) ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਅੱਗੇ ਆਪਣੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਹੈਸੀਅਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਸੇਵਕ ਵੱਲੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਧਾਰਾ 250 ਦੀ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਮੰਗਣ ਲਈ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਬਿਨਾਂ ਵਾਜਬ ਕਾਰਨ ਦੇ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 53, 54]

1.4 ਧਾਰਾ 237 ਨੂੰ ਧਾਰਾਵਾਂ 199(2) ਅਤੇ 199(4) ਦੌਰਾਨ ਘੁੰਮਣ ਵਾਲੀ ਬਹਿਸ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਦੇਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। [ਪੈਰਾ 55]

1.5 ਧਾਰਾ 199 ਦੀਆਂ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (2) ਅਤੇ (4) ਦੌਰਾਨ ਘੁੰਮਣ ਵਾਲੀ ਬਹਿਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਏ-1 ਨੇ ਅਪੀਲ ਉੱਤੇ ਆਉਣ ਲਈ ਇਕੋ ਇਕ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 56]

1.6 ਆਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਨਿਯਮ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ, ਜੇ ਸੱਚ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਵੀ ਜੇ ਉਹ ਦੋਸ਼ ਜਿਸ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਜਾਈਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। [ਪੈਰਾ 58]

1.7 ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਏ5 ਦੁਆਰਾ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਨੂੰ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਚੌਬੀਸ ਸਵਾਲ

ਮਾਨਹਾਨੀਕਾਰਕ ਨਹੀਂ ਕਹੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਵਾਲ ਕੁਝ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੁਝ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਲੱਭਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜੋ ਕੁਝ ਮਾਨਹਾਨੀਕਾਰਕ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ "ਮੈਂ ਪੱਕਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਜਵਾਬ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਮਰਿਆਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿੱਚ ਤੁਹਾਡੇ ਘੋਟਾਲੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰੇਗਾ ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਚ ਰਹੇ ਹੋ ਪਰ ਮੈਂ ਜਵਾਬ ਹਾਸਲ ਕਰਾਂਗਾ"। [ਪੈਰਾ 59]

1.8 ਇਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇੱਕ ਟਵੀਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਜੋ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਦੁਆਰਾ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬਾਂ ਨਾਲ ਉਸਦੇ ਘੋਟਾਲੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰੇਗਾ, ਨੂੰ ਮਾਨਹਾਨੀਕਾਰਕ ਕਿਵੇਂ ਕਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇੱਕ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਧਾਰਕ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਵੇ ਕਿ "ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਘੋਟਾਲੇ ਨੂੰ ਬੇਨਕਾਬ ਕਰਾਂਗਾ", ਇਹ ਮਾਨਹਾਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਮਾਨਹਾਨੀਕਾਰਕ ਬਿਆਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਅਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਆਮ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਧਾਰਾ 499 ਦਾ ਮੁੱਖ ਤੱਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਦੋਸ਼ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਠਾ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਰੱਖਦਾ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਏ5 ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ "ਤੁਹਾਡਾ ਜਵਾਬ ਤੁਹਾਡੇ ਘੋਟਾਲੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰੇਗਾ" ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਠਾ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਮੰਸ਼ਾ ਜਾਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਦੋਸ਼ ਵਜੋਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਚੀਫ ਮੈਟਰੋਪੋਲਿਟਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੱਦੇ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੇ ਏ-5 ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਟਵੀਟਾਂ ਦੀ ਸਮਗਰੀ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਪੱਖੋਂ, ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਚੀਫ ਮੈਟਰੋਪੋਲਿਟਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਕੋਈ ਮਨ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। [ਪੈਰਾ 60, 61]

1.9 ਭਾਵੇਂ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਟਵੀਟਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਇਸਨੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੱਦੇ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ, ਬਸ ਧਾਰਾ 499 ਨੂੰ ਸਾਦਾ ਨਿਕਾਲ ਕੇ। ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਿ ਉਸਦੇ ਪ੍ਰਤੀਦ੍ਵੰਦੀ ਦੁਆਰਾ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਦੁਆਰਾ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬਾਂ ਨਾਲ ਉਸਦਾ ਘੋਟਾਲਾ ਬੇਨਕਾਬ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਠਾ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਕਹਿਣਾ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਬਿਆਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ "ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਪ੍ਰਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਕਾਬ ਕਰਾਂਗਾ" ਅਤੇ "ਮੈਂ ਘੋਟਾਲਾ ਬੇਨਕਾਬ ਕਰਾਂਗਾ" "ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ, ਆਦਿ." ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਮਾਨਹਾਨੀਕਾਰਕ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੁਝ ਹੋਰ ਨਾ ਹੋਵੇ। [ਪੈਰਾ 62]

1.10 ਉਸਦੇ ਟਵੀਟਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 499 ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਮਾਨਹਾਨੀਕਾਰਕ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਏ5 ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਤਿਰਿਕਤ ਮੁੱਖ ਮੈਟਰੋਪੋਲਿਟਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੱਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਜਾਰੀ ਰਹ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪੈਰਾ 63, 65]

ਪੀ.ਸੀ. ਜੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜ ਏਆਈਆਰ 1961 ਐਸ.ਸੀ. 387, ਸੁਬਰਮਣੀਅਮ ਸਵਾਮੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਦੀ ਯੂਨੀਅਨ (2016) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 221 : [2016] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 865, ਕੇ.ਕੇ. ਮਿਸ਼ਰਾ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (2018) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 676 : [2018] 5 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 315– ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕੇਸ ਲਾਅ ਹਵਾਲਾ

[2016] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 865

ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਪੈਰਾ 44

[2018] 5 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 315

ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਪੈਰਾ 48

ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲਾਤੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ : ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ

ਨੰਬਰ.1791 ਦਾ 2022।

ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ 17.12.2020 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਕ੍ਰਿਮ. ਐਮ.ਸੀ. ਨੰਬਰ.2342 ਦਾ 2020।

ਨਾਲ

ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ.1790 ਦਾ 2022

ਸੰਜੇ ਜੈਨ, ਏ.ਐਸ.ਜੀ., ਆਰ. ਵੇਂਕਟਰਮਾਣੀ, ਮਿਸ. ਪਿੰਕੀ ਆਨੰਦ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਗੁਪਤਾ, ਚਿਤਵਨ ਸਿੰਘਲ, ਰਾਜੀਵ ਗੁਪਤਾ, ਨੀਰਜ, ਅਮਿਤ ਤਿਵਾਰੀ, ਮੁਦਿਤ ਬੰਸਲ, ਉਸਮਾਨ ਖਾਨ, ਨੀਰਜ, ਅੰਕਿਤ ਰਾਜ, ਵਿਜੇ ਜੋਸ਼ੀ, ਕੌਟਿਲਯ ਵਿਰਾਟ, ਵੇਦਾਂਸ਼ ਆਨੰਦ, ਐਸ.ਐਨ. ਵਰਮਾ, ਸਮ੍ਰਿਤੀ ਸਿੰਘ, ਸੰਜੇ ਕੁਮਾਰ ਤਿਆਗੀ, ਦੇਵਾਸ਼ੀਸ਼ ਭਾਰੁਖਾ, ਰਜਤ ਨੈਰ, ਪਦਮੇਸ਼ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਅਨੁਕਲਪ ਜੈਨ, ਅਕਰਜ ਕੁਮਾਰ, ਆਕਾਸ਼ ਕਿਸ਼ੋਰ, ਨਕੁਲ ਰਾਏ, ਸ਼ਿਵਮ ਸ਼ੁਕਲਾ, ਮਿਸ. ਤਾਨਿਆ ਅਗਰਵਾਲ, ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਮੱਕਰ, ਚਿਰਾਗ ਐਮ. ਸ਼ਰੋਫ, ਅਮਨਦੀਪ ਮੇਹਤਾ, ਸ਼ਾਦਾਨ ਫਰਾਸਤ, ਭਾਰਤ ਗੁਪਤਾ, ਸ਼ੌਰਿਆ ਦਾਸਗੁਪਤਾ, ਮਿਸ. ਹ੍ਰਿਸ਼ਿਕਾ ਜੈਨ, ਅਮਨ ਨਕਵੀ, ਧ੍ਰੁਵ ਭਟਨਾਗਰ, ਐਡਵੋਕੇਟਾਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪਾਰਟੀਆਂ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵੀ. ਰਾਮਾਸੁਬ੍ਰਮਣੀਅਨ, ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ।

ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

[ਵੀ. ਰਾਮਸੁਬ੍ਰਮਾਨੀਅਨ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ.]

2. ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਰਾਉਜ਼ ਐਵੇਨਿਊ ਕੋਰਟਸ ਵਿੱਚ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਚੀਫ ਮੈਟਰੋਪੋਲੀਟਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ-ਆਈ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੰਮਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ, ਇੱਥੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਵੱਲੋਂ ਛੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਦਾਇਰ ਮਾਨਹਾਨੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 5 ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਹੈ।

3. ਅਸੀਂ ਸ੍ਰੀ ਆਰ. ਵੇਂਕਟਰਮਾਨੀ ਅਤੇ ਮਿਸ ਪਿੰਕੀ ਆਨੰਦ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲਾਂ ਅਤੇ ਡਾ. ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਮਨੂ ਸਿੰਘਵੀ, ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲ, ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਾਦਨ ਫਰਾਸਤ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਕੀਲ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ।

4. 19.07.2019 ਨੂੰ, ਇੱਥੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ (ਇਸ ਨੂੰ 'ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 499 ਅਤੇ 500 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਗਈਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 34 ਅਤੇ 35 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਰਾਉਜ਼ ਐਵੇਨਿਊ ਕੋਰਟਸ ਵਿੱਚ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਚੀਫ ਮੈਟਰੋਪੋਲੀਟਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ-ਆਈ ਦੀ ਫਾਈਲ 'ਤੇ ਛੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਇੱਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਸੀ, ਕਿ ਉਹ ਫਰਵਰੀ 2015 ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਉਪ-ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਹੈ; ਕਿ 01.07.2019 ਨੂੰ, ਸ੍ਰੀ ਮਨੋਜ ਤਿਵਾਰੀ, (ਏ-1 ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੈਅਪੀਲਕਰਤਾ) ਨੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕਰਕੇ ਝੂਠੇ ਅਤੇ ਮਾਨਹਾਨੀਕਾਰਕ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕਲਾਸਰੂਮਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਲਈ ਠੇਕੇ ਦੇਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ 2000

ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ; ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੰਬਰ 2 ਤੋਂ 4 ਨੇ ਉਸੇ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੌਰਾਨ ਸ੍ਰੀ ਮਨੋਜ ਤਿਵਾਰੀ ਨਾਲ ਮੰਚ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਵੀ ਉਹੀ ਮਾਨਹਾਨੀਕਾਰਕ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ; ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 5 ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸ੍ਰੀ ਵਿਜੇਂਦਰ ਗੁਪਤਾ ਨੇ (ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ) ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਖਿਲਾਫ ਮਾਨਹਾਨੀਕਾਰਕ ਸਮਗਰੀ ਟਵੀਟ ਕੀਤੀ; ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 6 ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਟਵੀਟਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਨਹਾਨੀਕਾਰਕ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ। ਇੱਥੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਅਨੁਸਾਰ (ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ), ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਸਾਂਝੀ ਮਨਸ਼ਾ ਨਾਲ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸੋਚੀ-ਸਮਝੀ ਅਤੇ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਢੰਗ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕੰਮ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਬਣ ਗਏ।

5. ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ ਦੋ ਸਵੈ-ਸਾਕਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 202(1) ਅਧੀਨ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਚੀਫ ਮੈਟਰੋਪੋਲੀਟਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੇ 28-11-2019 ਨੂੰ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਛੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਮਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਇਹ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 4 ਖਿਲਾਫ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 500 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 34 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਅਧੀਨ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੰਬਰ 5 ਅਤੇ 6 ਖਿਲਾਫ ਧਾਰਾ 500 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਅਧੀਨ ਅਗਾਂਹ ਵਧਣ ਦੇ ਪਰਯਾਪਤ ਆਧਾਰ ਹਨ।

6. ਇੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 5 ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ) ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੱਦਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਅਪੀਲਾਂ ਨਾਲ ਆਉਣਾ ਪਿਆ।

7. ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਧਾਰਾ 482 ਅਧੀਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦੋਨਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਮਨੋਜ ਕੁਮਾਰ ਤਿਵਾਰੀ (ਏ-1), ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2 ਤੋਂ 4 ਸਮੇਤ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 500 ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 34 ਅਧੀਨ ਦੰਡਨੀਯ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ। ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਵਿਜੇਂਦਰ ਗੁਪਤਾ (ਏ-5) ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 500 ਅਧੀਨ ਦੰਡਨੀਯ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। 28.11.2019 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਸੱਦਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਪੈਰਾ 14 ਵਿੱਚ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਤਿਰਿਕਤ ਮੁੱਖ ਮੈਟਰੋਪੋਲਿਟਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੇ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਰਾਏ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਹੈ:

"ਹੋਰ ਵੀ, ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇੱਕੱਠੇ ਸੰਮੇਲਨ ਕਰਨ ਦੀ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਵੀ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1,2,3 ਅਤੇ 4 ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਮਨਸ਼ਾ ਦੇ ਅਨੁਮਾਨ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਿਹਨਾਂ ਟਵੀਟਾਂ ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 5 ਅਤੇ 6 ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਹ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 4 ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕਰਨ ਦੇ ਕੁਝ ਘੰਟਿਆਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 5 ਅਤੇ 6 ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਹੋਰ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਮਨਸ਼ਾ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਬਲਕਿ ਇਹ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਕੰਮ ਹਨ।"

8. ਸ੍ਰੀ ਮਨੋਜ ਕੁਮਾਰ ਤਿਵਾਰੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਵਿਜੇਂਦਰ ਗੁਪਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਆਓ ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸੱਦਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧੀਏ।

9. ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਵੱਲੋਂ ਸੱਦਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਆਧਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 200 ਅਧੀਨ ਨਿੱਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਜੋ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 199(2) ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਬਿਨਾਂ ਧਾਰਾ 199 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੇ।

10. ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 5 ਜੋ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਹੈ, ਸੱਦਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਆਧਾਰਾਂ ਨਾਲ ਚੁਣੌਤੀ

ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, (i) ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 199(4) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਕੇਂਦਰੀ ਸੰਘ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਹਨ; (ii) ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਟਵੀਟਾਂ ਦੀ ਟ੍ਰਾਂਸਕ੍ਰਿਪਟ ਨਾਲ ਇੰਡੀਅਨ ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 65B ਦੀ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਵੈਧ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੁੜਿਆ; ਅਤੇ (iii) ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਟਵੀਟਾਂ ਨੇ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 499 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ, ਜੋ ਕਿ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 500 ਅਧੀਨ ਦੰਡਨੀਯ ਹੈ।

11. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਆਰ.ਸੀ ਜੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼; ਸੁਬਰਮਣੀਅਮ ਸਵਾਮੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ; ਅਤੇ ਕੇ.ਕੇ. ਮਿਸ਼ਰਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ ਦਾ ਤਰਕ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਹ ਧਾਰਾ 199(2) ਅਧੀਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦੁਰਭਾਵਨਾਪੂਰਨ ਅਭਿਯੋਗ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 237 ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਨਤੀਜੇ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 1 ਦਾ ਧਾਰਾ 199(2) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਦਰਕਿਨਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਯਾਸ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 237 ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਹੈ।

12. ਵਾਧੂ ਮੁੱਖ ਮੈਟਰੋਪੋਲਿਟਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੱਦੇ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਸੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦੇ ਚੈਲੇਂਜ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਬਚਾਅ ਕਰਦਿਆਂ, ਡਾ. ਏ.ਐਮ. ਸਿੰਘਵੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 199(2) ਵਿੱਚ ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਹੈ, ਉਹ ਧਾਰਾ 199(6) ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਆਮ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਅਤੇ ਕਿ ਇੱਕ ਪਬਲਿਕ ਸਰਵੈਂਟ ਦਾ, ਵਿਅਕਤੀ ਵਜੋਂ, ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਖਿਲਾਫ ਮਾਣਹਾਨੀ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਧਾਰਾ 199(6) ਦੁਆਰਾ ਗਾਰੰਟੀਡ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 199 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਭਾਰਤ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ 41ਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਵੀ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ, 1898 ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ, 1973 ਵਿੱਚ ਵਿਆਪਕ ਬਦਲਾਅ ਲਿਆਂਦੇ।

13. ਅਸੀਂ ਵਿਰੋਧੀ ਸਬਮਿਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨਪੂਰਵਕ ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੈ। ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 199 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਦੋ ਵੱਖਰੀਆਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਵਿਧਾਨਿਕ ਇਤਿਹਾਸ 'ਤੇ ਇੱਕ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਫਸੋਸ ਨਾਲ, ਇਸ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਦੋ ਸੰਸਕਰਣ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਇੱਕ 1943, 1955 ਅਤੇ 1964 ਵਿੱਚ 1898 ਦੇ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੋਧਾਂ ਅਤੇ 1973 ਦੇ ਕੋਡ ਤੋਂ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ 41ਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਉਭਰਦਾ ਹੈ।ਅਸੀਂ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਦੋਵਾਂ ਸੰਸਕਰਣਾਂ ਦਾ ਨੋਟ ਲਵਾਂਗੇ।

ਧਾਰਾ 199 (ਅਤੇ 198, ਸਹੀ ਕਹਿਣ ਲਈ) ਦੇ ਵਿਧਾਨਿਕ ਇਤਿਹਾਸ

ਮੀਲ ਪੱਥਰ -1 (ਸਾਲ 1898)

14. ਫੌਜਦਾਰੀ ਤਰੀਕਾ ਕਾਨੂੰਨ, 1898 ਦੀ ਧਾਰਾ 198, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਫੌਜਦਾਰੀ ਤਰੀਕਾ ਕਾਨੂੰਨ, 1898 ਵਿੱਚ ਸੀ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਸੀ:-

“198. ਕੋਈ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੇ ਅਧਿਆਇ 19 ਜਾਂ ਅਧਿਆਇ 21 ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਸੰਜਣਾ ਨਹੀਂ ਲੈਣਗੀ, ਜਾਂ ਉਸੇ ਸੰਹਿਤਾ ਦੇ ਧਾਰਾਵਾਂ 493 ਤੋਂ 496 (ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਾਮਲ) ਦੇ ਅਧੀਨ, ਸਿਵਾਏ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਉੱਤੇ ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ”

ਮੀਲ ਪੱਥਰ-2 (ਸਾਲ 1943)

15. ਫੌਜਦਾਰੀ ਤਰੀਕਾ (ਦੂਜੀ ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1943 ਦੁਆਰਾ, ਧਾਰਾ 198 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ, ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ:

“ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ, ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ ਇੱਕ ਔਰਤ ਹੋਵੇ ਜੋ, ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਰੀਤਾਂ ਅਤੇ ਮਾਨਤਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਨਤਕ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਅਠਾਰਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਮੂਰਖ ਜਾਂ ਪਾਗਲ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਬੀਮਾਰੀ ਜਾਂ ਲਾਚਾਰੀ ਕਾਰਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਕੁਝ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾਲ, ਉਸ ਦੀ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।”

ਮੀਲ ਪੱਥਰ-3 (ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਗਠਨ)

16. ਭਾਰਤ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ, ਸੁਝਾਵ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਐਕਟਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਜਾਵੇ। ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ 2 ਦਸੰਬਰ, 1947 ਨੂੰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨੇ ਇੱਕ ਵਿਧਾਨਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਸੋਧ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਤਤਕਾਲੀਨ ਕਾਨੂੰਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਭਰੋਸੇ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਸੋਧ ਅਤੇ ਕੋਡੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸਥਾਈ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਗਠਨ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ। ਅੰਤਤਃ, ਲੋਕ ਸਭਾ ਨੇ 19 ਨਵੰਬਰ, 1954 ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਸੋਧ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕੀਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਗਠਨ ਦਾ ਨਿਸਚਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਗਸਤ/ਸਤੰਬਰ 1955 ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਐਮ.ਸੀ. ਸੇਤਲਵਾਦ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਬਣਾ ਕੇ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਮੀਲ ਪੱਥਰ-4 (ਸਾਲ 1955) [ਵੀ. ਰਾਮਾਸੁਬਰਮਾਣੀਅਨ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

17. ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਸੰਸਦ ਨੇ 'ਦ ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1955, (ਐਕਟ XXVI ਆਫ 1955)' ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ 10ਵੀਂ ਅਗਸਤ 1955 ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਮਿਲੀ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ 12ਵੀਂ ਅਗਸਤ 1955 ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਸੋਧ ਐਕਟ XXVI ਆਫ 1955 ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਦੁਆਰਾ, ਧਾਰਾ 198-ਬੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੇ ਅਭਿਯੋਗ ਦੀ ਖਾਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕੀਤਾ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਇਹ ਧਾਰਾ 198-ਬੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ:

“198ਬੀ. (1) ਇਸ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਜਦੋਂ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ (ਐਕਟ XLV ਆਫ 1860) ਦੇ ਅਧਿਆਇ XXI ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਅਪਰਾਧ (ਬੋਲੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ) ਦਾ ਅਭਿਯੋਗ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਕਿ ਇਹ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ, ਜਾਂ ਉਪ-ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦਾ ਗਵਰਨਰ ਜਾਂ ਰਾਜਪ੍ਰਮੁਖ, ਜਾਂ ਇੱਕ ਮੰਤਰੀ, ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਖਿਲਾਫ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਇਲ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਬਿਨਾਂ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਸੰਜ੍ਞਾਨ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਬਲਿਕ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟਰ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਉੱਤੇ।

(2) ਹਰ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਉਹ ਤੱਥ ਬਿਆਨ ਕਰੇਗੀ ਜੋ ਅਭਿਯੋਗਿਤ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਕਿਸਮ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਵੇਰਵੇ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਭਿਯੋਗਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਲਈ ਉਚਿਤ ਹਨ।

(3) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਪਬਲਿਕ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟਰ ਦੁਆਰਾ ਤਬ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜਦ ਤੱਕ ਪਿਛਲੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾ ਹੋਵੇ,-

(ਕ) ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜਾਂ ਉਪ-ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਜਾਂ ਰਾਜਪ੍ਰਮੁਖ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੋਈ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੱਤਰ;

(ਖ) ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਮੰਤਰੀ ਪਰਿਸ਼ਦ ਦੇ ਸਕੱਤਰ, ਜੇ ਕੋਈ

ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੋਈ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੱਤਰ;

(ਗ) ਕੇਂਦਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਰਕਾਰ।

(4) ਕੋਈ ਵੀ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੰਜੀਦਗੀ ਦਾ ਸੰਜਣਾ ਨਹੀਂ ਲਵੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਉਸ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਿਨ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(5) ਜਦੋਂ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੰਜੀਦਗੀ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ, ਇਸ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਬਿਨਾਂ ਜਿਊਰੀ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਏਗਾ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ, ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਵਾਰੰਟ-ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਜਿਸ ਖਿਲਾਫ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ, ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਲਈ ਅਨਿਯੰਤਰਿਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਾ ਦੇਵੇ, ਅਭਿਯੋਗ ਲਈ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

(6) ਜੇ ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਸਥਾਪਿਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕੇਸ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਉਹ ਸਾਰੇ ਜਾਂ ਕੁਝ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਦੋਸ਼ ਝੂਠਾ ਅਤੇ ਯਾ ਤਾਂ ਹਲਕਾ ਜਾਂ ਤੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਆਪਣੇ ਛੱਡਣ ਜਾਂ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ, ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜਿਸ ਖਿਲਾਫ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ (ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ, ਉਪ-ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜਾਂ ਰਾਜਪਾਲ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੇ ਰਾਜਪ੍ਰਮੁਖ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ) ਇਹ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਉਂ ਨਾ ਅਜਿਹੇ ਦੋਸ਼ੀ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ, ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਨ, ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਾ ਦੇਵੇ।

(7) ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਕਾਰਨ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਜੇ ਇਹ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਝੂਠਾ ਅਤੇ ਯਾ ਤਾਂ ਹਲਕਾ ਜਾਂ ਤੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਹ, ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਲਈ, ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਦੀ ਰਕਮ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰੇ, ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

(8) ਉਪ-ਧਾਰਾ (7) ਅਧੀਨ ਅਦਾਇਗੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਨੂੰ ਜੁਰਮਾਨੇ ਵਜੋਂ ਵਸੂਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(9) ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਪ-ਧਾਰਾ (7) ਦੇ ਅਧੀਨ, ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਕੀਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਦੀਵਾਨੀ ਜਾਂ ਫੌਜਦਾਰੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਤੋਂ ਇਸ ਭਾਗ ਦੇ ਅਧੀਨ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੋਈ ਵੀ ਰਕਮ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇਗੀ

(10) ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਪ-ਧਾਰਾ(7) ਅਧੀਨ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਹੁਕਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਅਪੀਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਹੋਏ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

(11) ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਉਪ-ਧਾਰਾ (10) ਅਧੀਨ ਅਪੀਲ ਲਈ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਪੀਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਵਧੀ ਸਮਾਪਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ, ਜੇ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਪੀਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(12) ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਸ਼ਬਦ "ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ" ਵਿੱਚ ਕੋਲਕਾਤਾ ਅਤੇ ਮਦਰਾਸ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਆਪਰਾਧਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਕਸਬਤ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

(13) ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਸੈਕਸ਼ਨ 198 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਪੇਕਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਮੀਲਸਟੋਨ-5 (ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ 14ਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ ਜਿਸ ਵਿੱਚ “ਨਿਆਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਸੁਧਾਰ” ਅਤੇ 1964 ਦਾ ਸੋਧ)

18. ਸੋਧ ਐਕਟ XXVI ਦਾ ਅਧਿਨਿਯਮ 1955 (ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਧਾਰਾ 198-ਬੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ), ਅਗਸਤ/ਸਤੰਬਰ 1955 ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਗਠਨ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਆਪਣੀ 14ਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ “ਨਿਆਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਸੁਧਾਰ” ਸਤੰਬਰ 1958 ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ। ਰਿਪੋਰਟ ਸਿਰਫ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦੇਣ ਲਈ ਸੀਮਿਤ ਸੀ ਕਿ ਨਿਆਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਅਤੇ ਘੱਟ ਖਰਚੀਲਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੀ ਬਦਲਾਅ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਦੇ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਸਤੰਬਰ 26, 1958 ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਤੇ ਦੀਵਾਨੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਦੇ ਕੋਡਾਂ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰਤ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਲੈ ਸਕਦੇ ਸਨ।

19. ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਸਤੰਬਰ 1958 ਵਿੱਚ ਨਿਆਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਸੁਧਾਰ ਉੱਤੇ ਆਪਣੀ 14ਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ, ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਦੇ ਕੋਡ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਜਦੋਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਇਸ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਸੰਸਦ ਨੇ ‘ਦ ਐਂਟੀ-ਕਰੱਪਸ਼ਨ ਲਾਅਜ਼ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1964 (ਐਕਟ 40 ਦਾ 1964)’ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਐਕਟ ਰਾਹੀਂ, ਚਾਰ ਵੱਖਰੇ ਐਕਟਾਂ, ਅਰਥਾਤ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860, ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਦਾ ਕੋਡ, 1898, ਦਿੱਲੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੁਲਿਸ ਸਥਾਪਨਾ ਐਕਟ, 1946 ਅਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ, 1947 ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ।

20. ਫੌਜਦਾਰੀ ਤਰੀਕ-ਕਾਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 198-ਬੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਐਕਟ 40 ਦੇ 1964 ਦੁਆਰਾ ਤਿੰਨ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਬਦਲਾਅ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਹ ਹਨ:

(a) ਧਾਰਾ 198-ਬੀ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਬਰੈਕਟਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ “(ਬੋਲੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ)” ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ;NONE NONE

(b) ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5ਏ) ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ: -NONE NONE

“(5ਏ) ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਹਰ ਇੱਕ ਟਰਾਇਲ ਕੈਮਰੇ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗੀ ਜੇਕਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੋਈ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਇਸ ਨੂੰ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਜੇਕਰ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਸਮਝਣਾ ਹੋਵੇ।”;

(c) ਉਪ-ਧਾਰਾ (13) ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਉਪ-ਧਾਰਾ (14) ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ:-NONE NONE

“(14) ਜਦੋਂ ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਟਰਾਇਲ ਲਈ ਇੱਕ ਕੇਸ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਪ-ਧਾਰਾ (13) ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਇੱਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।”

1898 ਦੀ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਸੋਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਿਤ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਸੰਸਕਰਣ

21. ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਉਹ ਸੰਸਕਰਣ ਜੋ 1943, 1955 ਅਤੇ 1964 ਵਿੱਚ 1898 ਦੀ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੋਧਾਂ ਤੋਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:(i) 1898 ਦਾ ਕੋਡ, ਸੈਕਸ਼ਨ 198 ਦੇ ਅਧੀਨ, ਸਿਰਫ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ।

(ii) ਸਾਲ 1943 ਦੀ ਸੋਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਜੋ ਜਨਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੀਆਂ, ਨਾਬਾਲਗ, ਪਾਗਲ, ਬਿਮਾਰ ਅਤੇ ਬੀਮਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਆਦਿ, ਰਾਹੀਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾ ਕੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ।

(iii) ਸਾਲ 1955 ਦੀ ਸੋਧ ਨੇ ਇੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਦੇ ਅਧਿਆਇ XXI ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਪਣਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ., ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ, ਜਾਂ ਉਪ-ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ, ਜਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵਚਨਬੱਧ ਹੈ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦਾ ਰਾਜਪਾਲ ਜਾਂ ਰਾਜਪ੍ਰਮੁੱਖ, ਜਾਂ ਮੰਤਰੀ, ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਜਨਤਾ ਯੂਨੀਅਨ ਜਾਂ ਏ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤ ਨੌਕਰ ਰਾਜ, ਆਪਣੇ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਸਬੰਧੀ। ਪਰ ਇਹ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਮੌਖਿਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ “ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜੋ ਚੈਪਟਰ XXI ਆਫ ਦ ਇੰਡੀਅਨ ਪੀਨਲ ਕੋਡ (ਐਕਟ XLV ਆਫ 1860) (ਮੌਖਿਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ)”

(iv) ਪਰ ਸੈਕਸ਼ਨ 198-B(1) ਵਿੱਚ ਦੇ ਸ਼ਬਦ “ਮੌਖਿਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ” 1964 ਦੇ ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।

ਇਹ ਉਸ ਮੀਲ ਪੱਥਰ ਤੋਂ ਸੀ ਜਿਥੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਨੇ 1973 ਦੇ ਕੋਡ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 199 ਵੱਲ ਕਦਮ ਬੜਾਇਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਵੇਖਾਂਗੇ।

ਮੀਲ ਪੱਥਰ-6 (ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ 37ਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ ਕੰਮ ਅਧੂਰਾ ਛੱਡਦੀ ਹੈ)

22. ਉਪਰੋਕਤ ਸੋਧ ਦੇ ਸਾਲ 1964 ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਦਸੰਬਰ, 1967 ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ, 1898 ਉੱਤੇ ਆਪਣੀ 37ਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਇਹ ਕੇਵਲ ਸੈਕਸ਼ਨ 1 ਤੋਂ 176 ਤੱਕ ਹੀ ਕਵਰ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ 37ਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 525 ਵਿੱਚ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 176 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਕੋਡ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਪਟਾਇਆ ਜਾਣਾ ਸੀ।

ਮੀਲ ਪੱਥਰ-7 (ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ 41ਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ)

23. ਇਸ ਲਈ, ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦੇ ਬਾਕੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਸੋਧ ਮਾਰਚ, 1968 ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਗਏ ਅਗਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ, ਜੋ ਕਿ 41ਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ ਹੈ, ਸਤੰਬਰ 1969 ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ। ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਸ 41ਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਪਰਿਚਯਾਤਮਕ ਅਧਿਆਇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੋਡ ਦੇ ਪਹਿਲੇ 14 ਅਧਿਆਇਆਂ ਨੂੰ ਪਿਛਲੀ ਰਿਪੋਰਟ (37ਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ) ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਵਿਸਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵੇਖਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ, ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਵਰਗਾ ਇੱਕ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਕਾਨੂੰਨ ਟੁਕੜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਡ ਦੇ ਇੱਕ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਸੁਝਾਏ ਗਏ ਸੋਧ ਸਵਾਭਾਵਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਕੋਡ ਦੇ ਹੋਰ ਭਾਗਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਜਾਂ ਘੱਟ ਅਸਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਭਵ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, 41ਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਵਿਆਪਕ ਰਿਪੋਰਟ ਬਣ ਗਈ।

24. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਪਰੋਕਤ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 14 ਵਿੱਚ ਵੇਖ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ, 1898 ਦੇ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਸੈਕਸ਼ਨ 198 ਵਿੱਚ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਸੀ ਕਿ (i) ਠੇਕੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ; (ii) ਮਾਣਹਾਨੀ; ਅਤੇ (iii) ਵਿਆਹ, ਸਬੰਧੀ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੇਵਲ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਉੱਤੇ ਹੀ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ 41ਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ ਨੇ ਮੰਨਿਆ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 15.13 ਤੋਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ) ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 198 ਆਫ ਦ

ਕੋਡ ਨੇ ਤਿੰਨ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੰਬੰਧਿਤ ਗਰੁੱਪਾਂ ਦੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਇਆ ਸੀ, ਅਰਥਾਤ (i) ਬੇਸਹਾਰਾ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਉੱਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਜਾਂ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਠੇਕੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸਬੰਧੀ ਅਪਰਾਧ; (ii) ਵਿਆਹ ਸਬੰਧੀ ਅਪਰਾਧ; ਅਤੇ (iii) ਮਾਣਹਾਨੀ ਸਬੰਧੀ ਅਪਰਾਧ। ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਗਰੁੱਪ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਸਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕੱਠੇ ਗਰੁੱਪ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਗਲਤ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ 41ਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ ਨੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 198 ਵਿੱਚ ਇੰਡੀਅਨ ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੇ ਚੈਪਟਰ XIX ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਮਿਟਾਉਣ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ।

25. ਫਿਰ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ 1955 ਦੇ ਸੋਧ ਐਕਟ XXVI ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 198-ਬੀ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦਾ ਨੋਟ ਲਿਆ ਅਤੇ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਪੈਰਾ 15.138 ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 198-ਬੀ ਪਿੱਛੇ ਦੇ ਤਰਕ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤਾ:

"15.138. ਧਾਰਾ 198ਬੀ, ਜੋ ਕਿ 1955 ਦੇ ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਹ ਮਾਨਹਾਨੀ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਅਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ ਕੁਝ ਉੱਚ ਗਰਿਮਾਵਾਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਵਿੱਚ ਹੋਣ। ਇਸ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਖਾਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਸੰਜ੍ਞਾਨ ਲੈਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਇਲ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਪਬਲਿਕ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟਰ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਉੱਤੇ। ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਦੁੱਖੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਸਾਈਨ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਵੀ ਹਨ ਜੋ ਹੇਠਾਂ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।"

26. ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ 41ਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ, ਧਾਰਾ 198-ਬੀ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਮਾਨਹਾਨੀ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਇੱਕ ਖਾਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ ਜਿਥੇ ਅਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ ਕੁਝ ਉੱਚ ਗਰਿਮਾਵਾਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਵਿੱਚ ਹੋਣ। ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਸਨ, (i) ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਸੰਜਾਣਯੋਗ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ; (ii) ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਪਬਲਿਕ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਦੁੱਖੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਸਾਈਨ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ; ਅਤੇ (iii) ਕਿ ਸੰਜਾਣ ਲੈਣ ਦੀ ਪੂਰਵ ਸ਼ਰਤ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਇੱਕ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਮਿਲੀ ਹੋਵੇ।

27. ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ 41ਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਕਿ 1955 ਦੇ ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 198-ਬੀ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ 1964 ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ। 1955 ਦੇ ਸੋਧ ਐਕਟ ਨੇ ਧਾਰਾ 198-ਬੀ ਨੂੰ ਬੋਲੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਅਪਵਾਦ ਸਿਰਫ 1964 ਦੇ ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਹਟਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ 41ਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ 1964 ਦੇ ਸੋਧ ਦਾ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

28. 1964 ਦੇ ਸੋਧ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ 41ਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ 15.139 ਤੋਂ 15.142 ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫਾਂ ਵਿੱਚ, 1955 ਦੇ ਸੋਧ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਈ ਲੜਾਈ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਵਰਜਨ ਦਰਜ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਨਹਾਨੀ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਪਛਾਣਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ ਵੱਡਾ ਵਿਰੋਧ ਸੀ। ਵਿਰੋਧ ਭਾਰਤੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਵਰਕਿੰਗ ਜਰਨਲਿਸਟਸ ਵੱਲੋਂ ਆਇਆ ਸੀ। ਪ੍ਰੈਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮਾਨਹਾਨੀ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਪਛਾਣਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਬਹੁਤ ਖਤਰਨਾਕ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ (i) ਬਿਨਾਂ ਵਾਰੰਟ ਦੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ; (ii) ਕੋਡ ਦੇ ਅਧਿਆਇ 13 ਅਧੀਨ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਰੋਕਥਾਮ ਕਾਰਵਾਈ (ਹੁਣ ਕੋਡ ਦੇ 1973 ਦੇ ਅਧਿਆਇ 11); ਅਤੇ (iii) ਖੋਜਾਂ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।

29. ਉਪਰੋਕਤ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪ੍ਰੈਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਦੋ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਭਾਵ, (i) ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ ਬੇਤੁਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਦਾ ਖਤਰਾ; ਅਤੇ (ii) ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਾਨਹਾਨੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰੇ।

30. ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ 41ਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ, ਜੋ ਸੰਯੁਕਤ ਕਮੇਟੀ ਨੇ 1954 ਦੇ ਬਿੱਲ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਸੀ ਉਸ ਨੇ ਸਹਿਮਤੀ ਜਤਾਈ ਕਿ "ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ, ਗਵਰਨਰ ਜਾਂ ਰਾਜਪ੍ਰਮੁਖ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮਾਨਹਾਨੀ ਦਾ ਅਪਰਾਧ, ਮੰਤਰੀ, ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਪਛਾਣਯੋਗ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।" ਰਿਪੋਰਟ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੰਯੁਕਤ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੀ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 198-ਬੀ 1955 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਜਿਸ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਸਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

31. 41ਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਪੈਰਾ 15.143 ਤਰਕ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਧਾਰਾ 198-ਬੀ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਅਤੇ ਦਾਇਰਾ:

“15.143. ਸੈਕਸ਼ਨ 198ਬੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਹੁਤ ਵਿਚਾਰ-ਵਿਮਰਸ਼ ਅਤੇ ਚਰਚਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਮੌਜੂਦਾ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਭਰਿਆ। ਇਹ ਬਿੱਲ ਵਿੱਚ ਮੂਲ ਧਾਰਾ ਤੋਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰੈਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਸੁਝਾਏ ਗਏ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਤੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਸੀ। ਇਹ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰੇਗਾ। ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪੂਰਾ ਭਾਰ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ,” ਜੋ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਵਿਚਕਾਰ ਨਿੱਜੀ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਹੁੰਦੀ। ਇਸ ਰਾਜ ਦੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਠਾ ਦੀ ਰਾਖੀ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਬਿਨਾਂ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਰਹਿ ਜਾਵੇ, ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਮਾਨਹਾਨੀ ਨੇ, ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਰਾਜ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਚੋਟ ਪਹੁੰਚਾਈ ਹੈ।”

32. ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, 41ਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ ਨੇ ਮਾਨਿਆ ਕਿ ਧਾਰਾ 198-ਬੀ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਵਿਵਸਥਾ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪੂਰਾ ਭਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਉੱਤੇ ਪਾ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜੀ ਹੁੰਦੀ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਵਿਚਕਾਰ। ਇਸ ਰਾਜ ਦੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜੀ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਇਸ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਠਾ ਦੀ ਰਾਖੀ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਬੇਚੈਲੰਜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸਦੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਠਾ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਮਾਣਹਾਨੀ, ਨਾ ਕੇਵਲ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਰਾਜ ਨੂੰ ਵੀ ਕਾਫੀ ਚੋਟ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੀ ਹੈ।

33. ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 15.144 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 198ਬੀ ਪਿੱਛੇ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕਾਂ ਦੀ ਗਲਤ ਮਾਣਹਾਨੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਬਣਾਏ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਖਾਸ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕੇਵਲ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਲਈ ਹੀ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਢੱਕਣ ਲਈ ਗੈਰ-ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਆਗਿਆ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਿਕ ਆਚਰਣ ਦੀ ਸਫਾਈ ਲਈ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਕੇਵਲ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਅਤੇ ਉਪ-ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ, ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਗਵਰਨਰ, ਕੇਂਦਰੀ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਅਤੇ ਮੰਤਰੀਆਂ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਕੇਂਦਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੇ ਹੋਣ, ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

34. ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ/ਅਧਿਕਾਰਤਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਡਾਟਾ ਵਿੱਚ ਝਾਤ ਪਾਈ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤਾ:

“ਧਾਰਾ 198ਬੀ ਅਧੀਨ 1955 ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਕਿਸਮ ਬਾਰੇ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਨੂੰ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਰੈਂਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸਨ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, 1955 ਤੋਂ 1967 ਦੀ ਅਵਧੀ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਕੇਵਲ ਪੰਜਾਹ ਪੰਜ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 2 ਕਲਾਸ I ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਨ, 8 ਕਲਾਸ II ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਅਤੇ 15 ਹੋਰ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਦੇ

ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ, ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕਲਰਕ, ਅਕਾਉਂਟੈਂਟਸ, ਪਿਓਨ ਆਦਿ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸੀ।

ਅਸੀਂ ਇਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਧਾਰਾ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ, ਜੋ ਕਿ ਅਸਾਧਾਰਣ ਹਨ, ਉਪਰੋਕਤ ਦੱਸੇ ਗਏ ਰਾਜ ਦੇ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਹੋਰ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਸੇਵਕਾਂ ਦੀ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 198 ਦੇ ਸਧਾਰਣ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਪਰਯਾਪਤ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਕੋਡ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ।"

35. ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, 41ਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ ਨੇ ਧਾਰਾ 198-ਬੀ ਦੀਆਂ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (13) ਅਤੇ (14) ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੁਝ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਯਾਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 198-ਬੀ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (13) ਨੇ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 198 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਇਲਾਵਾ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਉਪ-ਧਾਰਾ(14) ਇਕ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਪ-ਧਾਰਾ (13) ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਇਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕੀਤੀ:

15.153 ਉਪ-ਧਾਰਾ (13) ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ "ਧਾਰਾ 198ਬੀ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਧਾਰਾ 198 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਇਲਾਵਾ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ"। ਇਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਦਾ ਸਹੀ ਅਰਥ ਅਤੇ ਅਸਰ ਇੱਕ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਸਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਪ-ਧਾਰਾ ਨੂੰ "ਇਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਾਣਹਾਨੀਕਾਰਕ ਬਿਆਨ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਧਾਰਾ 198 ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਧਾਰਾ 198ਬੀ ਦੇ ਬਣਾਉਣ ਦੁਆਰਾ ਘਾਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਅਭਿਵਿਅਕਤੀ 'ਇਲਾਵਾ ਵਿੱਚ' ਅਤੇ 'ਘਾਟ ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ' ਦਾ ਮਤਲਬ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਹੈ, ਯਾਨੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 198ਬੀ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਲੈਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਵਰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਉਸ ਦੇ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਨਿਰਵਾਹ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਆਚਰਣ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ, ਧਾਰਾ 198 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਢੰਗ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਹੈ"। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਨਕਾਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ, ਹਰ ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਧਾਰਾ 198ਬੀ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਪਬਲਿਕ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟਰ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਇੱਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

15.154. ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਸ਼ਾਇਦ, ਉਪ-ਧਾਰਾ (14) ਨੂੰ ਧਾਰਾ 198B ਵਿੱਚ ਐਂਟੀ-ਕਰਪਸ਼ਨ ਲਾਜ਼ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1964 ਦੁਆਰਾ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ "ਜੇਕਰ ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਪ-ਧਾਰਾ (13) ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।" ਸਹੀ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੋਨੋਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਧੀਨ ਉਪਲਬਧ ਉਪਚਾਰ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਖਾਰਜ ਨਹੀਂ ਹਨ ਪਰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਅਤੇ ਸਵਤੰਤਰ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਧਾਰਾ 198B ਅਧੀਨ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 198 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸ਼ਰਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਧਾਰਾ 198 ਵਿੱਚ ਸਾਮਾਨ ਬਚਾਉ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਜੋੜ ਕੇ ਸਹਿਜਤਾ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਦਾਹਰਣ ਲਈ, ਸ਼ਬਦ "ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 198B ਵਿੱਚ ਅਨਿਵਾਰਯ ਨਹੀਂ ਹੈ"। ਜੇਕਰ ਇਹ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 198B ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕੋ ਗੱਲ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਧਾਰਾ 198 ਅਨੁਸਾਰ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

15.155. ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (13) ਅਤੇ (14) ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਧਾਰਾ 198B ਵਿੱਚ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇ:-

"(13) ਇਸ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਜਿਸ ਖਿਲਾਫ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਵਾਲੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਅੱਗੇ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਉਸ

ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਉੱਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਲੈਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ।"

36. ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ 41ਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ ਨੇ ਧਾਰਾ 198B ਦੀਆਂ ਤਤਕਾਲੀਨ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (13) ਅਤੇ (14) ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਉਪ-ਧਾਰਾ (13) ਨਾਲ ਬਦਲਣ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ। ਧਾਰਾ 198B ਦੀ ਇਸ ਨਵੀਂ ਉਪ-ਧਾਰਾ (13) ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਸੀ ਕਿ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਅੱਗੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਮੀਲ ਪੱਥਰ-8 (1973 ਦਾ ਕੋਡ)

37. ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ 41ਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ ਸਤੰਬਰ, 1969 ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਬਿੱਲ ਨੰਬਰ.XLI ਦੇ 1970 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਸੌਦਾ ਬਿੱਲ ਦਸੰਬਰ, 1970 ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਿੱਲ ਨੂੰ ਸੰਸਦ ਦੇ ਦੋਨੋਂ ਸਦਨਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਜੌਇੰਟ ਸਿਲੈਕਟ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਜੋ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ, ਉਹ ਦੋਨੋਂ ਸਦਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ, 1973 (ਐਕਟ ਨੰਬਰ.2 ਦੇ 1974) ਬਣ ਗਿਆ।

38. ਇਹ ਧਾਰਾ 199 ਹੈ ਇਸ ਕੋਡ ਦੀ 1973 ਦੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਧਾਰਾ 199 ਦੀ ਕੋਡ ਦੀ 1973 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ:

"199. ਮਾਨਹਾਨੀ ਲਈ ਅਭਿਯੋਗ.- (1) ਕੋਈ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ (45 ਦੀ 1860) ਦੇ ਅਧਿਆਇ XXI ਅਧੀਨ ਦੰਡਨੀਯ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਉੱਤੇ ਹੀ ਲਵੇਗੀ ਜੋ ਇਸ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਹੈ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਅਠਾਰਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੈ, ਜਾਂ ਮੂਰਖ ਜਾਂ ਪਾਗਲ ਹੈ, ਜਾਂ ਬੀਮਾਰੀ ਜਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਕਾਰਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਾਂ ਇੱਕ ਔਰਤ ਹੈ ਜੋ, ਸਥਾਨਕ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਤੌਰ-ਤਰੀਕਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਨਤਕ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ, ਕੁਝ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾਲ, ਉਸ ਦੀ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(2) ਇਸ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੱਲ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਜਦੋਂ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ (45 ਦੀ 1860) ਦੇ ਅਧਿਆਇ XXI ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਖਿਲਾਫ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤ ਦਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ, ਭਾਰਤ ਦਾ ਉਪ-ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ, ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦਾ ਗਵਰਨਰ, ਕਿਸੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਖੇਤਰ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਖੇਤਰ ਦਾ ਮੰਤਰੀ, ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਸੇਵਕ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਨਿਰਵਾਹ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਬਿਨਾਂ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਲੈ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਬਲਿਕ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟਰ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਉੱਤੇ।

(3) ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਹਰੇਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਉਹ ਤੱਥ ਬਿਆਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਜੋ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਕਿਸਮ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਵੇਰਵੇ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਲਈ ਉਚਿਤ ਹਨ।

(4) ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਪਬਲਿਕ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟਰ ਦੁਆਰਾ ਪਿਛਲੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ-

(ਅ) ਉਸ ਰਾਜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ, ਜਿਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਉਸ ਰਾਜ ਦਾ ਗਵਰਨਰ ਹੈ ਜਾਂ ਰਹਿ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਮੰਤਰੀ;

(ਬੀ) ਰਾਜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ, ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਸੇਵਕ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ।

(ਸੀ) ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ।

(5) ਕੋਈ ਵੀ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਨਹੀਂ ਲੈਗਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਉਸ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(6) ਇਸ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਜਿਸ ਖਿਲਾਫ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਜਿਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਕੋਲ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਲੈਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ।

39. ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਕੁਝ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ 41ਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 198B ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (13) ਦੇ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੌਜੂਦਾ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (13) ਅਤੇ (14) ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਲੈਣ ਲਈ ਸੀ, ਹੁਣ ਧਾਰਾ 199 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (6) ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਆਓ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਧਾਰਾਂ ਵੱਲ ਵਾਪਸ ਜਾਈਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਸੱਦੇ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਹੁਣ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵੱਲ ਵਾਪਸ

40. ਯਾਦ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਜੋ ਕਿ A-1 ਹੈ) ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਸੱਦੇ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਧਾਰਾ 199 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਵਿਅਕਤੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਖਾਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਦਰਕਿਨਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ (A-5) ਨੇ ਦੋ ਹੋਰ ਆਧਾਰ ਉਠਾਏ ਹਨ ਅਰਥਾਤ, (i) ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਭੇਜੇ ਗਏ ਟਵੀਟਸ ਦੀ ਸਮਗਰੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਮਾਣਹਾਨੀਕਾਰਕ ਨਹੀਂ ਸੀ; ਅਤੇ (ii) ਟਵੀਟਸ ਦੇ ਟਰਾਂਸਕ੍ਰਿਪਟ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 65B ਦੀ ਮੰਗ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੂਰਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਆਓ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਆਮ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੀਏ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਦੋਵੇਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸੱਦੇ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕੀ ਖਾਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਆਮ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੰਦੀ ਹੈ?

41. ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਕਿ ਧਾਰਾ 199 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ ਤੇ ਧਾਰਾ 199 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਖਾਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪੀ.ਸੀ. ਜੋਸ਼ੀ, ਸੁਬਰਮਣੀਅਨ ਸਵਾਮੀ ਅਤੇ ਕੇ.ਕੇ. ਮਿਸ਼ਰਾ (ਸੁਪਰਾ)। ਇਸ ਲਈ, ਆਓ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਰੇਸ਼ੋ ਡਿਸਾਈਡੈਂਡੀ ਨੂੰ ਵੇਖੀਏ।

42. ਪੀ.ਸੀ. ਜੋਸ਼ੀ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ, ਪਬਲਿਕ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟਰ, ਕਾਨਪੁਰ ਨੇ ਇੱਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਾਪਤਾਹਿਕ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਖਿਲਾਫ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ, ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਇੱਕ ਖਬਰ ਦੀ ਆਈਟਮ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 198B(3) ਅਧੀਨ ਅਭਿਯੋਗ ਸੰਚਾਲਨ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹੋਮ ਸਕੱਤਰ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਨਾਲ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਚਾਰਜ ਫਰੇਮ ਕੀਤਾ। ਸੰਪਾਦਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਦੁਆਰਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਚਾਰਜ ਫਰੇਮਿੰਗ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਅਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਮਾਮਲਾ ਇਸ ਕੋਰਟ ਦੀ ਫਾਈਲ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 198B ਅਧੀਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਦੀ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇਸ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪੀ.ਸੀ. ਜੋਸ਼ੀ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਸਮਝਾਇਆ। ਪੀ.ਸੀ. ਜੋਸ਼ੀ (ਸੁਪਰਾ) ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ

ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 7 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸੰਕੇਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 198B ਨੇ ਸਾਮਾਨਿਆ ਨਿਯਮ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਜਨਹਿਤ ਵਿੱਚ ਵਿਚਲਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 198B ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (13) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਸ਼ਬਦ "ਨਿਰਾਦਰ ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ" ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 198B ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੇ ਧਾਰਾ 198 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਪਾਯ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ: "ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 198B ਦੁਆਰਾ, ਉਹ ਅਧਿਕਾਰ ਜੋ ਇੱਕ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 198 ਅਧੀਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਅੱਗੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਹੈ, ਮਾਨਹਾਨੀ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ, ਭਾਵੇਂ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਵਰਗਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਮਾਨਹਾਨੀ ਉਸਦੇ ਜਨਤਕ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਨਿਰਵਾਹ ਸਬੰਧੀ ਹੋਵੇ, ਨੂੰ ਦੂਰ ਜਾਂ ਖਰਾਬ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (13) ਨੂੰ ਇਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਧਾਰਾ 198B ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 198 ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਪੂਰਕ ਵਜੋਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 198B ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨਾਨ-ਓਬਸਟੈਂਟੇ ਕਲੋਜ਼ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਅਸਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ....."

43. ਪੀ.ਸੀ. ਜੋਸ਼ੀ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦਲੀਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 198B ਦੀਆਂ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (6) ਤੋਂ (11) ਤੱਕ ਵੇਖਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਹਰਜਾਨੇ ਦੇ ਇਨਾਮ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਇਹ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਹਰਜਾਨਾ ਦੇਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਜਿਸਨੂੰ ਇੱਕ ਹਰਜਾਨਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਪੀ.ਸੀ. ਜੋਸ਼ੀ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਖਿਲਾਫ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸਨੂੰ ਅਭਿਯੋਗ ਲਈ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੋਰਟ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਲਈ ਅਨਿਯੰਤਰਿਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਾ ਦੇਵੇ, ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਝੂਠੀ ਅਤੇ ਯਾ ਤਾਂ ਹਲਕੀ ਜਾਂ ਹਰਜਾਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਸਿਰਫ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੀ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਜੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮਾਨਹਾਨੀ ਨੂੰ ਸਕਰਿਆ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਐਸ. 198B ਹਰਜਾਨਾ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਖਿਲਾਫ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।"

44. ਸੁਬਰਮਣੀਅਨ ਸਵਾਮੀ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 32 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਗਰੋਹ ਦੀਆਂ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜੋ ਕਿ ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 499 ਅਤੇ 500 ਅਤੇ 1973 ਦੇ ਕੋਡ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 199(1) ਤੋਂ 199(4) ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵੈਧਤਾ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। 1973 ਦੇ ਕੋਡ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 199 ਦੇ ਹੋਰ ਉਪ-ਸੈਕਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਉਪ-ਸੈਕਸ਼ਨ (6) ਦਾ ਅਸਰ ਸੁਬਰਮਣੀਅਨ ਸਵਾਮੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 203 ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ:-

"203. ਉਪ-ਸੈਕਸ਼ਨ (6) ਇੱਕ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਉਹੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਹਰ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਾਗਰਿਕ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਦੇ ਹੱਕ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ, ਇਸ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਅੱਗੇ ਇੱਕ ਮਾਮਲਾ ਦਾਇਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਕਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਲੋਕ ਸੇਵਕਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਅਭਿਯੋਜਕ ਦੀ ਵਿਅਸਤਤਾ ਸੰਬੰਧੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਥੇ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਲੋਕ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕ ਅਭਿਯੋਜਕ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਾਰਨ ਲਈ ਵਰਤਣ ਦੀ ਗੈਰ-ਜ਼ਰੂਰੀ ਜਗ੍ਹਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਨਿਰਵਾਹ ਸਬੰਧੀ ਆਚਰਣ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਕਲਾਸ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਲੋਕ ਅਭਿਯੋਜਕ ਦੀ ਵਿਅਸਤਤਾ ਨੂੰ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਅਭਿਯੋਜਕ ਨੂੰ ਉਹ ਸਮੱਗਰੀ ਸਕੈਨ ਕਰਨ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮਾਣਹਾਨੀ ਲਈ ਇੱਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲ ਇੱਕ ਫਰਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬੈਰਮ ਮੁਰਲੀਧਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸੈਕਸ਼ਨ 321 ਸੀਆਰਪੀਸੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਅਭਿਯੋਜਕ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇੱਕ ਪੋਸਟ ਆਫਿਸ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਨੀਅਤ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਹੋਰ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕੋਡ ਅਧੀਨ ਆਪਣੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਫਰਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬੇਖਬਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 499 ਅਤੇ 500 ਅਧੀਨ ਮਾਮਲੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਹ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨ ਵਾਂਗ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ।"

45. ਉਪਰੋਕਤ ਪੈਸੇਜ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦਲੀਲ ਲਈ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੇਵਲ ਉਹ ਕੇਸ ਜਿਥੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਹੀ ਧਾਰਾ 199 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (6) ਅਧੀਨ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਡਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਨਿਸਕਰਸ਼ ਸੁਬਰਮਣੀਅਨ ਸਵਾਮੀ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 203 ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਟਿੱਪਣੀ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦਾ। ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 199 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (6) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਸੇਵਕ, ਜਿਸ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਉਸ ਦੀ ਬਚਾਅ ਲਈ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ, ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਧਾਰਾ (6) ਦੀ ਸਪਸ਼ਟ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 199 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (6) ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ "ਇਸ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰੇਗਾ ਜਿਸ ਖਿਲਾਫ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ"। ਉਪ-ਧਾਰਾ (6) ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ਰਤਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਕਸਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

46. ਧਾਰਾ 199 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਨਾਨ-ਓਬਸਟੈਂਟੇ ਕਲਾਜ ਵੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਬਚਾਅ ਲਈ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਲਾਜ ਵੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (6) ਵਿੱਚ ਆ ਰਹੇ ਸ਼ਬਦਾਂ "ਇਸ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ" ਦੁਆਰਾ ਢੱਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਪ-ਧਾਰਾ (6) ਵਿੱਚ ਆ ਰਹਾ ਸ਼ਬਦ "ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ" ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਵੀ ਨਾਨ-ਓਬਸਟੈਂਟੇ ਕਲਾਜ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰੇਗਾ।

47. ਕੇ.ਕੇ. ਮਿਸ਼ਰਾ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 199(2) ਅਧੀਨ ਸਥਾਪਿਤ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਦੀ ਬਣਤਰ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸੀ। ਪੀ.ਸੀ. ਜੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਸੁਬਰਮਣੀਅਨ ਸਵਾਮੀ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਨੂੰ ਬਣਤਰ ਯੋਗ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ, ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋ ਕਾਰਨਾਂ ਉੱਤੇ (ਪਹਿਲਾ) ਕਿ ਕਥਿਤ ਮਾਣਹਾਨੀਕਾਰਕ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦੁਆਰਾ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਡਿਊਟੀਆਂ ਦੇ ਨਿਰਵਾਹ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਧਾਰਾ 199 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (6) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਹੀ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ; ਅਤੇ (ਦੂਜਾ) ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਪਬਲਿਕ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟਰ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਮੱਗਰੀ ਉੱਤੇ ਆਪਣਾ ਮਨ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

48. ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਕਿ ਕੇ.ਕੇ. ਮਿਸ਼ਰਾ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਮਦਦ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਉੱਠ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕੀ ਪਬਲਿਕ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟਰ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮਨ ਲਾਇਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਧਾਰਾ 199(6) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਿ ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਬਿਆਨਾਂ ਨੇ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਿਕ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹਨ, ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

49. ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਕੇ.ਕੇ. ਮਿਸ਼ਰਾ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 199 ਦੀਆਂ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (2) ਅਤੇ (4) ਵਿੱਚ ਜੋ ਕੁਝ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਸਾਮਾਨਿਆ ਨਿਯਮ ਤੋਂ ਇੱਕ ਵਿਚਲਨ ਹੈ, ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਪ-ਧਾਰਾ (6) ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ, ਕੇ.ਕੇ. ਮਿਸ਼ਰਾ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 7 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਪਾਦਿਤ ਅਨੁਪਾਤ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਪੱਖ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਕੇ.ਕੇ. ਮਿਸ਼ਰਾ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 7 ਅਤੇ 8 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ:

"7. ਸੈਕਸ਼ਨ 199(2) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੇ ਜੁਰਮ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਕਾਰਜਕਰਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਜਨਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵਚਨਬੱਧ ਇਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਨੌਕਰ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੁਰਮ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਵਚਨਬੱਧ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਡਿਸਚਾਰਜ ਵਿੱਚ ਕੰਮ / ਆਚਰਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਤ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਜਾਂ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਦੇ ਜਨਤਕ ਕਾਰਜਾਂ ਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 199(2) ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਇੱਕ ਪਿਛਲੀ ਰਸੀਦ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਰਾਜ/ਕੇਂਦਰੀ ਵਿੱਚ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 199(4)

ਅਧੀਨ। ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇਕੱਲੇ ਨਿਯਤ ਹੈ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਅਤੇ ਅਜ਼ਮਾਉਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਉਕਤ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕੇਸ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਅਦਾਲਤ ਧਾਰਾ 199(2) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਧਾਰਾ 199(4) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਨਾਲ਼ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ, ਇਸ ਲਈ, ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦੇ ਆਮ ਨਿਯਮ ਤੋਂ ਵਿਦਾ ਹੋਣ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੀਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦਾ ਜੁਰਮ। ਕਿਹਾ ਸਹੀ, ਪਰ, ਵੀ ਬਚਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੀ ਧਾਰਾ 199 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (6) ਦੁਆਰਾ।

8. ਆਮ ਨਿਯਮ ਤੋਂ ਵਿਦਾ ਹੋਣ ਦਾ ਤਰਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕਾਫ਼ੀ ਦੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਨਜਿੱਠਿਆ ਗਿਆ ਹੈ P.C ਵਿੱਚ ਵਿੰਟੇਜ ਜੋਸ਼ੀ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ. (ਏਆਈਆਰ ਪੰਨਾ 391-92, ਪੈਰਾ 9) ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਤਰਕਸੰਗਤ ਮੰਨਿਆ ਸੈਕਸ਼ਨ 199(2) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੁਆਰਾ ਉਲੀਕੀ ਗਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਜਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦਾ ਜੁਰਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਇਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਫੰਕਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਨਿਰਵਾਹ ਨਾਲ। ਇਸ ਲਈ, ਰਾਜ ਨੂੰ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਭਿਯੋਗ ਦੀ ਪਿੱਛਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਹੋਵੇਗੀ; ਇਸ ਲਈ ਖਾਸ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਅਤੇ ਖਾਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ।"

50. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇ.ਕੇ. ਮਿਸ਼ਰਾ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢੇ ਗਏ ਹਿੱਸੇ ਤੋਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ, ਉਪ-ਧਾਰਾ (6) ਅਧੀਨ, ਬਚਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੋਵੇ।

51. ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕਾਂ ਦੀ ਬਦਨਾਮੀ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਅਭਿਯੋਗ ਸਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਲੰਬੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੇ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ ਕਿ 1955 ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਖਾਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ 1964 ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰੀ ਗਈ ਅਤੇ 1973 ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਸੰਵਾਰੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਹ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਆਪਣਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਗੁਆਉਂਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦੇ ਕਰਤਵਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਿਕ ਨਿਰਵਾਹ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦੋਸ਼ ਸਨ। ਧਾਰਾ 199 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (6) ਜੋ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ 41ਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 198B ਵਿੱਚ ਉਪ-ਧਾਰਾ (13) ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਦੀ ਨਕਲ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਮਰਿਆ ਅੱਖਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 199 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਧਾਰਾ 199 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਹੀ ਪਾਲਣ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਦੋਵੇਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਆਮ ਅਧਾਰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 199 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਧਾਰਾ 199 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਰਸਤੇ ਨੂੰ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 199 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (6) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਰਸਤੇ ਨੂੰ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ।

"237. ਧਾਰਾ 199(2) ਅਧੀਨ ਸਥਾਪਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ।-

(1) ਧਾਰਾ 199 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਸੰਜੋਗ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵਾਰੰਟ-ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਏਗੀ: ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਖਿਲਾਫ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ, ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਲਈ, ਅਨਿਆਥਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਾ ਕਰੇ, ਅਭਿਯੋਗ ਲਈ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

(2) ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਹਰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਇਨ ਕੈਮਰਾ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਦੋਵੇਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਲੱਗੇ।"

(3) ਜੇਕਰ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਸਾਰੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਬਰੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਹ

ਆਪਣੇ ਛੱਡਣ ਜਾਂ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ, ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜਿਸ ਖਿਲਾਫ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ (ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ, ਉਪ-ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਖੇਤਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ) ਇਹ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕਾਰਨ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਦੋਸ਼ੀ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ, ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਨ, ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਦੇਵੇ।

(4) ਅਦਾਲਤ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਾਰਨ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇਗੀ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਇਹ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਹ, ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਅਦ, ਅਜਿਹਾ ਹੁਕਮ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਰਾਸ਼ੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰੇ, ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਵੱਲੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹਰੇਕ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਭਰਪਾਈ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

(5) ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਭਰਪਾਈ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਸੂਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਇਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਵੱਲੋਂ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਜੁਰਮਾਨਾ ਹੋਵੇ।

(6) ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਅਧੀਨ ਭਰਪਾਈ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਹੁਕਮ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਸੰਬੰਧੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿਵਲ ਜਾਂ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ:

ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੋਈ ਵੀ ਰਾਸ਼ੀ ਉਸੇ ਮਾਮਲੇ ਸੰਬੰਧੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਾਅਦ ਦੇ ਸਿਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਭਰਪਾਈ ਵਿੱਚ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇਗੀ।

(7) ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਅਧੀਨ ਭਰਪਾਈ ਦੇਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਭਰਪਾਈ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੁਕਮ ਤੋਂ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(8) ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਭਰਪਾਈ ਦੇਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਭਰਪਾਈ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਵਧੀ ਬੀਤ ਜਾਣ ਜਾਂ, ਜੇਕਰ ਅਪੀਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਪੀਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਅਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਤਰਕ ਹੈ ਕਿ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 237 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਗੁਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਟਾਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਦਾ ਹੈ।

53. ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 237 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਅਧੀਨ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਸੇਵਕ (ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ, ਉਪ-ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ) ਨੂੰ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਨਾ ਸਿਰਫ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਬਰੀ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ।

54. ਪਰ ਸੈਕਸ਼ਨ 237(3) ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਖੋਜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੋ ਕੁਝ ਪੁਰਾਣੇ ਕੋਡ ਆਫ 1898 ਦੀ ਸੈਕਸ਼ਨ 198B ਦੀਆਂ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (6) ਤੋਂ (11) ਵਿੱਚ ਸਮਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਸੈਕਸ਼ਨ 237 ਵਿੱਚ ਨਵੇਂ ਸ਼ਕਲ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਬਿਨਾਂ ਵਾਜਬ ਕਾਰਨ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਾਲਵ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਸੈਕਸ਼ਨ 199 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (6) ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਸੈਕਸ਼ਨ 199(6) ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਅੱਗੇ ਆਪਣੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਹੈਸੀਅਤ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 250 ਦੀ ਓਰ ਮੁੜ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ

ਮੰਗਣ ਲਈ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਬਿਨਾਂ ਵਾਜਬ ਕਾਰਨ ਦੇ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੋਡ ਦਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 250 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

"250. ਬਿਨਾਂ ਵਾਜਬ ਕਾਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ।—(1) ਜੇਕਰ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ, ਇੱਕ ਜਾਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਵਾਈ ਵਾਲੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਵਾਈ ਯੋਗ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਿਸ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੇ ਕੇਸ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਉਹ ਸਾਰੇ ਜਾਂ ਕੁਝ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਬਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਤਾਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਆਪਣੇ ਛੱਡਣ ਜਾਂ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ, ਜੇਕਰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਜਾਂ ਜਾਣਕਾਰੀ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਦੋਸ਼ੀ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਣ, ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ; ਜਾਂ, ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਸੰਮਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ।

(2) ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਉਸ ਕਾਰਨ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇਗਾ ਜੋ ਅਜਿਹਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਜਾਂ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਹ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਤਾਂ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਲਈ, ਅਜਿਹਾ ਹੁਕਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ, ਜੋ ਉਹ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਤੈਅ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਜਾਂ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵਲੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।" ਅਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਕਤੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

(3) ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਹੋਰ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ, ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਆਦੇਸ਼ਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਲਈ ਸਾਧਾਰਣ ਕੈਦ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

(4) ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਅਧੀਨ ਕੈਦ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ (1860 ਦੀ 45) ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 68 ਅਤੇ 69 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ, ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ, ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ।

(5) ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਜਾਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿਵਲ ਜਾਂ ਆਪਰਾਧਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ:

ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕੋਈ ਵੀ ਰਕਮ ਉਸੇ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਾਅਦ ਦੇ ਸਿਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇਗੀ।

(6) ਇੱਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਜਾਂ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਸੌ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਜਾਂ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਉਸ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਟਰਾਇਲ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਅਪੀਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(7) ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਉਪ-ਧਾਰਾ (6) ਅਧੀਨ ਅਪੀਲ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਪੀਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਵਧੀ ਬੀਤ ਜਾਣ ਜਾਂ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਪੀਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋਣ ਤੱਕ, ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਉਸ ਨੂੰ ਅਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ; ਅਤੇ ਜਿਥੇ ਅਜਿਹਾ ਆਦੇਸ਼ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਅਪੀਲ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਇੱਕ ਮਹੀਨਾ ਬੀਤ ਜਾਣ ਤੱਕ ਅਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(8) ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਸੰਮਨ-ਮਾਮਲਿਆਂ ਅਤੇ ਵਾਰੰਟ-ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੋਵਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।"

55. ਇਸ ਲਈ, ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 237 'ਤੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਟਿਕਦਾ। ਧਾਰਾ 237 ਨੂੰ ਧਾਰਾਵਾਂ 199(2) ਅਤੇ 199(4) ਦੇ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ ਘੁੰਮਦੇ ਤਰਕ ਨੂੰ ਸਹਾਰਾ ਦੇਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।

56. ਚੂੰਕਿ ਅਸੀਂ ਧਾਰਾ 199 ਦੀਆਂ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (2) ਅਤੇ (4) ਦੇ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ ਘੁੰਮਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਚੂੰਕਿ ਇਹ ਇਕੋ ਦਲੀਲ ਹੈ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਸ੍ਰੀ ਮਨੋਜ ਕੁਮਾਰ ਤਿਵਾਰੀ (ਏ-1) ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਅਪੀਲ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕਿ S.L.P. (ਕ੍ਰਿ.) ਨੰਬਰ 351 ਦੇ 2021 ਤੋਂ ਉੱਤਪੰਨ ਹੋਈ ਹੈ, ਖਾਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਨੁਸਾਰਨਾਤਮਕ ਤੌਰ ਤੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਵਿਜੇਂਦਰ ਗੁਪਤਾ (ਏ-5) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵਾਧੂ ਅਧਾਰ

57. ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਅਸੀਂ ਪਿਛੋਕੜ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਦਰਸਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਮੁੱਖ ਮੈਟਰੋਪੋਲਿਟਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਵਿਜੇਂਦਰ ਗੁਪਤਾ (ਏ-5) ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ। ਅਸੀਂ ਹੋਰ ਥਾਂ ਤੇ, ਸੰਮਨ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੈਰਾ 14 ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ 28.11.2019 ਨੂੰ ਅਤਿਰਿਕਤ ਮੁੱਖ ਮੈਟਰੋਪੋਲਿਟਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਉਲਝੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣ ਗਿਆ।

58. ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਮੁੱਖ ਮੈਟਰੋਪੋਲਿਟਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੇ ਸਿਰਫ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 500 ਅਧੀਨ ਸ੍ਰੀ ਵਿਜੇਂਦਰ ਗੁਪਤਾ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਸੰਜਣ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਪਰਖਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਟਵੀਟਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਮਾਣਹਾਨੀਕਾਰਕ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਜੁਰਿਸਪ੍ਰੂਡੈਂਸ ਦਾ ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਨਿਯਮ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ, ਜੇ ਸੱਚ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ, ਦੋਸ਼ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੇ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਜ਼ੀਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਸ ਲਈ, ਆਓ ਅਸੀਂ ਸ੍ਰੀ ਵਿਜੇਂਦਰ ਗੁਪਤਾ (ਏ-5) ਨਾਲ ਜੋੜੇ ਗਏ ਟਵੀਟਾਂ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀਏ। ਇਹ ਟਵੀਟ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 44 ਅਤੇ 45 ਵਿੱਚ ਬਾਹਰ ਕੱਢੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੇ:

"44. ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਲੇ ਟਵੀਟ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:-

"ਵਿਜੇਂਦਰ ਗੁਪਤਾ @ ਗੁਪਤਾ, ਵਿਜੇਂਦ...01 ਜੁਲਾਈ

ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ @ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਅਤੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ @mssodia, ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਮੇਰੇ 24 ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿਓ ਮੈਂ ਪੱਕਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਜਵਾਬ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਮਰਿਆਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਵਿੱਚ ਤੁਹਾਡੇ ਘੁਟਾਲੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰੇਗਾ ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਚ ਰਹੇ ਹੋ ਪਰ ਮੈਂ ਜਵਾਬ ਹਾਸਲ ਕਰਾਂਗਾ।

45. ਹਾਲਾਂਕਿ ਟਵੀਟ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ 24 ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਉਕਤ ਟਵਿੱਟਰ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ: 1. ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਲਾ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕਤਾ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਕਮਰੇ ਅਤੇ ਕੀ ਕੁੱਲ ਲਾਗਤ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ?

2. ਪ੍ਰਾਥਮਿਕਤਾ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਤੀ ਵਰਗ ਮੀਟਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀ ਕਮਰੇ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦੀ ਲਾਗਤ ਕੀ ਹੈ?

3. ਏ.ਏ. ਅਤੇ ਈ.ਐਸ. ਲਈ ਡੀ.ਓ.ਈ. ਦੁਆਰਾ ਕੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਕਿਹੜੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਾਲ?

4. ਲਾਗਤ ਅੰਦਾਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀ ਕੀ ਘਟਕ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਾਗਬਾਨੀ, ਲੈਂਡਸਕੇਪਿੰਗ, ਬਾਰਿਸ਼ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਕਟਾਈ ਆਦਿ? ਅੰਦਾਜ਼ਿਤ ਖਰਚੇ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਘਟਕਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਓ।

5. ਪ੍ਰਾਥਮਿਕਤਾ ਅਧੀਨ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਕੀ ਸੀ?

6. ਪ੍ਰਾਥਮਿਕਤਾ ਅਧੀਨ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕਿੰਨੇ ਕਮਰੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸ ਕਿਸ ਸਮੇਂ ਬਿਲਡਿੰਗ ਅਨੁਸਾਰ?

7. ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਮਰਿਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਮਾਂ ਦੀ ਦੇਰੀ ਕੀ ਸੀ?

8. ਪ੍ਰਾਥਮਿਕਤਾ ਅਧੀਨ ਹਾਲੇ ਵੀ ਕਿੰਨੇ ਕਮਰੇ ਬਣਾਏ ਜਾਣੇ ਬਾਕੀ ਹਨ, ਦੋਵੇਂ ਬਿਲਡਿੰਗ/ਸਕੂਲ ਅਨੁਸਾਰ?

9. ਪ੍ਰਾਥਮਿਕਤਾ ਅਧੀਨ ਹਾਲੇ ਵੀ ਕੀ ਕੀ ਕੰਮ ਬਾਕੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਾਗਬਾਨੀ, ਲੈਂਡਸਕੇਪਿੰਗ ਆਦਿ, ਦੋਵੇਂ ਬਿਲਡਿੰਗ/ਸਕੂਲ ਅਨੁਸਾਰ?

10. ਕੀ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕਤਾ ਅਧੀਨ ਕਮਰਿਆਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਵਿੱਚ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਡੀ. ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਲਾਗਤ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ?

11. ਜੇ ਹਾਂ, ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਵੇਰਵੇ ਦਿਓ – ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਡੀ. ਜ਼ੋਨ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤੇ ਸਕੂਲ/ਬਿਲਡਿੰਗ ਅਨੁਸਾਰ?

12. ਲਾਗਤ ਵਾਧੇ ਦੇ ਕੀ ਕਾਰਨ ਸਨ?

13. ਕੀ ਇਹ ਕਾਰਨ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਡੀ. ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਡੀ.ਓ.ਈ. ਦੁਆਰਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ?

14. ਕੀ ਡੀ.ਓ.ਈ. ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਏ.ਏ. ਅਤੇ ਈ.ਐਸ. ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪੂਰਵ ਸ਼ਰਤ ਹੈ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਪੂਰਵ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਕਿੰਨੀ ਲਾਗਤ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ?

15. ਕੀ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀਆਂ ਲਈ ਗਈਆਂ ਸਨ?

16. ਜੇ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਡੀ. ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ?

17. ਸਮਾਂ ਦੀ ਦੇਰੀ ਲਈ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਡੀ. ਦੇ ਠੇਕੇਦਾਰ 'ਤੇ ਕੀ ਜੁਰਮਾਨੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹਨ?

18. ਕੀ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਡੀ. ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕੰਮ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਪੈਸੀਫਿਕੇਸ਼ਨਜ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ?

19. ਕੀ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਡੀ. ਦੁਆਰਾ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੰਜਿਲਾਂ 'ਤੇ ਪਾਈਪਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਬਣਾਈ ਗਈ ਪਾਣੀ ਦੀ ਨਿਕਾਸੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਡੀ. ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ?

20. ਸਿਵਲ ਕਾਮਿਆਂ ਲਈ ਡੀ.ਓ.ਈ. ਦੁਆਰਾ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਡੀ. ਨੂੰ 2016-17, 2017-18, 2018-19 ਸਕੀਮ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਈ.ਓ.ਆਰ.ਜ਼ ਕੀ ਹਨ?

21. ਡੀ.ਓ.ਈ. ਦੁਆਰਾ ਈ.ਓ.ਆਰ.ਜ਼ ਅਧੀਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਇਓਰਿਟੀ I ਅਧੀਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੁਹਰਾਈ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਕੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਹਨ?

22. ਡੀ.ਓ.ਈ. ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਾਇਓਰਿਟੀ II ਅਧੀਨ ਕਿੰਨੇ ਕਮਰੇ ਅਤੇ ਕੁੱਲ ਕੀ ਲਾਗਤ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ?

23. ਪ੍ਰਾਇਓਰਿਟੀ-II ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਤੀ ਵਰਗ ਮੀਟਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦੀ ਲਾਗਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀ ਕਮਰੇ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦੀ ਲਾਗਤ ਕੀ

ਹੈ?

24. ਪ੍ਰਾਇਓਰਿਟੀ II ਅਧੀਨ ਲਾਗਤ ਅੰਦਾਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀ ਵਾਧੂ ਘਟਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰਾਇਓਰਿਟੀ I ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹਨ? ਨਵੇਂ ਘਟਕਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਖਰਚੇ ਦੀ ਸੂਚੀ ਦਿਓ।"

59. ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਵਿਜੇਂਦਰ ਗੁਪਤਾ (ਏ-5) ਦੁਆਰਾ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਨੂੰ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਚੌਬੀਸ ਸਵਾਲ ਮਾਨਹਾਨੀਕਾਰਕ ਨਹੀਂ ਕਿਹੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਵਾਲ ਕੁਝ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੁਝ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਮੰਗਦੇ ਹਨ। ਜੋ ਕੁਝ ਮਾਨਹਾਨੀਕਾਰਕ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਹੈ ਅਰਥਾਤ "ਮੈਂ ਪੱਕਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਜਵਾਬ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਮਰਿਆਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿੱਚ ਤੁਹਾਡੇ ਘੁਟਾਲੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰੇਗਾ ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਚ ਰਹੇ ਹੋ ਪਰ ਮੈਂ ਜਵਾਬ ਹਾਸਲ ਕਰਾਂਗਾ"।

60. ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਇੱਕ ਟਵੀਟ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਘੁਟਾਲੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨਗੇ, ਮਾਨਹਾਨੀਕਾਰਕ ਕਿਵੇਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਡਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਅਹੁਦੇ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ "ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਘੁਟਾਲੇ ਨੂੰ ਬੇਨਕਾਬ ਕਰਾਂਗਾ", ਇਹ ਮਾਨਹਾਨੀ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਮਾਨਹਾਨੀਕਾਰਕ ਬਿਆਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਅਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਆਮ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਧਾਰਾ 499 ਦਾ ਮੁੱਖ ਤੱਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਦੋਸ਼ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਰੱਖਦਾ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਵਿੱਚ ਹਾਂ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਵਿਜੇਂਦਰ ਗੁਪਤਾ (ਏ-5) ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ "ਤੁਹਾਡਾ ਜਵਾਬ ਤੁਹਾਡੇ ਘੁਟਾਲੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰੇਗਾ" ਨੂੰ ਇਹ ਇਰਾਦਾ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਏਗਾ।

61. ਅਫਸੋਸ ਨਾਲ ਸਮਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਜੋ ਕਿ 28.11.2019 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤਿਰਿਕਤ ਮੁੱਖ ਮੈਟਰੋਪੋਲਿਟਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ, ਸ੍ਰੀ ਵਿਜੇਂਦਰ ਗੁਪਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਟਵੀਟਸ ਦੇ ਸਮੱਗਰੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਇਸ ਪੱਖੋਂ, ਅਤਿਰਿਕਤ ਮੁੱਖ ਮੈਟਰੋਪੋਲਿਟਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਕੋਈ ਮਨ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

62. ਹਾਲਾਂਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪ੍ਰਾਇਮਾ ਫੇਸੀ ਟਵੀਟਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ, ਇਸਨੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਧਾਰਾ 499 ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਕੇ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ। ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਦਾਅਵਾ ਕਿ ਉਸਦੇ ਪ੍ਰਤੀਦ੍ਵੰਦੀ ਦੁਆਰਾ ਜਨਤਕ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਦੁਆਰਾ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ, ਉਸਦੇ ਘੁਟਾਲੇ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨਗੇ, ਨੂੰ ਪਰ ਸੇ ਦਫਤਰ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਠਾ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਕਹਿਣਾ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ "ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਾਂਗਾ", "ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਪ੍ਰਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਾਂਗਾ" ਅਤੇ "ਮੈਂ ਉਸ ਘੁਟਾਲੇ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਾਂਗਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ, ਆਦਿ।" ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਮਾਣਹਾਨੀਕਾਰਕ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੁਝ ਹੋਰ ਨਾ ਹੋਵੇ।

63. ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸ੍ਰੀ ਵਿਜੇਂਦਰ ਗੁਪਤਾ (ਏ-5) ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਅਪੀਲ ਇਸ ਇਕੱਲੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਫਲ ਹੋਣ ਦੀ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੇ ਟਵੀਟਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 499 ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਮਾਣਹਾਨੀਕਾਰਕ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

64. ਉਪਰੋਕਤ ਖੋਜ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦੇ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਵਿਜੇਂਦਰ ਗੁਪਤਾ (ਏ-5) ਦੁਆਰਾ, ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 65ਬੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਠਾਏ ਗਏ ਹੋਰ ਤਰਕ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਨਿਸਕਰਸ਼

65. ਨਤੀਜਤਨ, ਐਸ.ਐਲ.ਪੀ. (ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ) ਨੰਬਰ 658 ਦੇ 2021 ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਿੱਚ ਉੱਠੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ 28.11.2019 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਮਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਜੋ ਕਿ ਅਤਿਰਿਕਤ ਮੁੱਖ ਮੈਟਰੋਪੋਲਿਟਨ

ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ-ਆਈ, ਰਾਊਜ਼ ਐਵੇਨਿਊ ਕੋਰਟ ਕੰਪਲੈਕਸ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਸੀ.ਟੀ. ਕੇਸ 51/2019 ਵਿੱਚ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਵਿਜੇਂਦਰ ਗੁਪਤਾ (ਏ-5) ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ। ਐਸ.ਐਲ.ਪੀ. (ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ) ਨੰਬਰ 351 ਦੇ 2021 ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ੍ਰੀ ਮਨੋਜ ਕੁਮਾਰ ਤਿਵਾਰੀ ਦੀ ਅਪੀਲ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਲੰਬਿਤ ਅਰਜ਼ੀ(ਆਂ), ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਉਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਪਟਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਨਿਧੀ ਜੈਨ ਅਤੇ ਅਨੁਰਾਗ ਭਾਸਕਰ
(ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ : ਪ੍ਰਗਿਆ ਸਮਲ, ਐਲ.ਸੀ.ਆਰ.ਏ.)

ਅਪੀਲਾਂ ਨਿਪਟਾਈਆਂ ਗਈਆਂ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate